

Tilburg University

Inleiding

Groenhuijsen, M.S.

Published in:
Samenwerking baat

Publication date:
1994

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Groenhuijsen, M. S. (1994). Inleiding. In H. de Doelder, & M. S. Groenhuijsen (Eds.), *Samenwerking baat: Amerikaans-Nederlandse strafrechtelijke samenwerking* (pp. 3-12). Koninklijke Vermande.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

1. Inleiding

1. Enige opvallende kenmerken van het Amerikaanse strafrechtssysteem

1.1 Inleiding

Om als Nederlander het Amerikaanse rechtssysteem enigszins te kunnen begrijpen is het nodig enige opvallende kenmerken van dat systeem te noemen. Het Amerikaanse strafrechtssysteem is immers misschien wel het meest gecompliceerde ter wereld, temeer daar er eigenlijk niet van één 'systeem' kan worden gesproken: het land kent meerdere rechterlijke organisaties, namelijk:

- a. één federale rechterlijke organisatie en daarnaast alsmede los daarvan;
- b. eigen rechterlijke organisaties in iedere staat.

Ook op het gebied van de wetgeving zijn het land en iedere staat los van elkaar bevoegd. Daniel John Meador formuleert het als volgt:

*'... there is no such thing as the American judicial system. Instead, there are multiple systems, each independent of the others. There are also multiple sources of American law. The courts of one system are often called upon to apply and interpret the law generated in another. Moreover, there is often duplicative, concurrent jurisdiction over the same case in two or more judicial systems. These circumstances and others combine to give the United States its extraordinarily complicated legal order.'*¹⁾

1.2 De dualistische structuur

De basis voor de federale rechterlijke organisatie is te vinden in de *US Constitution, Article III: 'The judicial Power of the United States, shall be vested in one Supreme Court, and such inferior courts as the Congress may for time to time ordain and establish.'*

In het algemeen geldt dat de federale rechter bevoegd is kennis te nemen van alle straf- en civiele zaken die op federale regelgeving – inclusief de *US Constitution* – worden gebaseerd. Een opsomming is te vinden in *Article III, section 2* van de *US Constitution*. De absolute competentie ligt hiermee vast. Het Con-

---

¹⁾ *American Courts*, West Publishing Co., 1991, blz. 1.

gress heeft voor het federale grondgebied een aantal ernstige delicten (moord, doodslag, verkrachting, heling, diefstal en samenspanning) strafbaar gesteld. Daarnaast heeft de federale wetgever de bevoegdheid krachtens de federale Grondwet om wetten uit te vaardigen (onder andere met betrekking tot post, handel tussen staten onderling en reizen), waaraan door het *Congress* strafbare feiten kunnen worden gekoppeld die voor het gehele land gelden. De plaats van het delict doet dan niet meer terzake, omdat het federale belang met betrekking tot die onderwerpen als een gegeven wordt beschouwd. Wat niet expliciet krachtens de federale Grondwet aan de federale wetgever is toebedeeld, wordt op het niveau van de afzonderlijke staten geregeld. Uit het bovenstaande blijkt dat de federale rechter niet, zoals wel wordt verondersteld, slechts een constitutionele rechter is.

Op federaal niveau wordt in drie instanties recht gesproken, te weten op het:

- a. *Trial Level (District Courts)*;
- b. *Intermediate Appellate Level (Courts of Appeals)*;
- c. *Highest Level (Supreme Court)*.

Op het niveau van de afzonderlijke staten is van een vergelijkbare indeling sprake, waarbij verschillende benamingen worden gebezigd. Zo kennen bijvoorbeeld de staten Texas en Oklahoma twee hoogste rechtscolleges, de *Supreme Court* (civiele zaken) en de *Court of Criminal Appeals* (strafzaken). De rechtbank in eerste instantie kent veelal twee niveaus (*general jurisdiction* en *limited jurisdiction*). Ten gevolge van een dergelijke terminologie is het Amerikaanse systeem moeilijk toegankelijk voor buitenstaanders.

1.3 *Benoeming leden rechterlijke macht*

De rechters die zitting hebben in de federale rechtbanken worden door de President benoemd, na advies en instemming van de Senaat (*US Constitution, Article III*, paragraaf 1). De benoeming van de rechters in de *State Courts* wordt geregeld door de wetgever van de desbetreffende staat (in sommige staten worden ze benoemd door de gouverneur, in andere staten worden ze gekozen door de wetgevende vergadering en in weer andere staten worden ze rechtstreeks door het volk gekozen). Voor de hogere functies (*attorneys* en *attorney general*) bij het Openbaar Ministerie geldt het zelfde.

1.4 *Samenloop van beide systemen*

Gegeven het dualistische karakter dringt zich de vraag op hoe de verhouding is tussen beide systemen wanneer er sprake is van een onder beide regimes vallend delict. In beginsel zijn beide systemen soeverein (principe van de dubbele soevereiniteit). Er zijn op dit punt een aantal interessante uitspraken waarin

werd overwogen dat een staatsvervolgung die volgt op een eerdere federale vervolging niet ongrondwettelijk is.¹⁾ Hetzelfde geldt voor achtereenvolgende staatsvervolgingen.²⁾

Op federaal niveau heeft zich een beleid ontwikkeld dat inhoudt dat na een staatsvervolgung geen federale vervolging voor hetzelfde feit dient plaats te vinden, tenzij er dringende redenen zijn. Daarnaast blokkeren vele staten de mogelijkheid van een rechtsvervolgung na een federale vervolging.

1.5 Juryrechtspraak

Met een beroep op democratie en daaruit afgeleide en daarmee verband houdende beginselen rechtvaardigt Amerika de soevereiniteit van de afzonderlijke staten (*self-government*) om de eigen wetgevende en rechtsprekende macht in te kleden en de functionarissen te benoemen. Iedere burger heeft daarbij de plicht desgekozen zitting te nemen in een jury.

Zowel in het federale rechtssysteem als in dat van de afzonderlijke staten heeft iemand die wordt verdacht van het plegen van een ernstig delict het recht zijn zaak te laten berechten ten overstaan van een jury. Deze rechtspraak komt thans nog hoofdzakelijk bij strafzaken voor. De jury bestaat van oorsprong uit twaalf leden maar kan thans ook uit minder leden bestaan met een minimum van zes.

De beslissing van de jury heeft in de meeste staten alleen betrekking op de feiten. De zittingsrechter (*trial-judge*) informeert de leden van de jury over de stand van het recht. Vooraf kan hij buiten hun aanwezigheid de omvang van het feitenmateriaal bepalen en zo nodig beperkingen aanbrengen (*preliminary hearings*). Aan het eind van de behandeling ter terechtzitting zal de rechter de jury instrueren over de feitelijke vragen die zij moet beantwoorden. De jury zal zich vervolgens uitspreken over de vraag of iemand schuldig wordt bevonden. Komt zij unaniem tot dat oordeel dan zal daarna de rechter en in enkele staten de jury aan de hand van richtlijnen (*sentencing guidelines*) de straf opleggen.

1.6 Grand Jury-procedure

In de *US Constitution* wordt de *Grand Jury*-procedure beschouwd als een bescherming van fundamentele rechten. Het vijfde amendement stelt daartoe onder meer dat 'niemand voor een zware misdaad verantwoordelijk zal worden gesteld tenzij dit geschiedt op basis van een tenlastelegging of een aanklacht van een *Grand Jury* ...'.

---

¹⁾ *United States v. Wheeler*, 435 U.S. 313 (1978).

²⁾ *Heath v. Alabama*, 474 U.S. 82 (1985).

Naast de federale *Grand Jury*-procedure kennen de staten eigen *Grand Jury*-procedures die hier verder niet worden besproken. De federale *Grand Jury* bestaat uit 23 leden, die anders dan in de 'gewone' jury niet per zaak, doch voor een langere periode (bijvoorbeeld een jaar) worden benoemd.

De officier van justitie heeft een discretionaire bevoegdheid een *Grand Jury*-procedure te initiëren. De *Grand Jury* heeft onder meer als taak vast te stellen of er gegronde redenen zijn aan te nemen dat een delict is gepleegd en bescherming te bieden tegen een ongefundeerde strafrechtelijke vervolging.¹⁾ De functie van de *Grand Jury* laat zich in het Nederlandse strafrecht vergelijken met de bezwaarschrift-procedure, de 'opvolger' van de vroegere 'rechtsingang'-procedure. Werd in de rechtsingang-procedure altijd tevoren aan de rechter 'toestemming' tot vervolgen gevraagd, in de huidige bezwaarschrift-procedure is slechts de mogelijkheid voor de verdachte opengebleven zich actief te verzetten tegen een zijns inziens te lichtzinnige vervolging.

Indien de *Grand Jury* van oordeel is dat er gegronde redenen aanwezig zijn om aan te nemen dat het delict is gepleegd, vaardigt zij een voorstel tot een tenlastelegging uit zoals die door de officier van justitie is aangeboden. Een *Grand Jury*-procedure is verplicht voor delicten waarop een gevangenisstraf van meer dan een jaar is gesteld. De verdachte kan daarvan op een openbare terechtzitting afstand doen.

Bij het onderzoek door de *Grand Jury* mag verdachte noch zijn advocaat aanwezig zijn. Er is geen rechter die de procedure bewaakt. De *Grand Jury* overlegt achter gesloten deuren en stelt zelf de procedureregels vast. De *Grand Jury* beschikt over een aantal bevoegdheden om de naar haar oordeel noodzakelijke informatie te verkrijgen. Zij kan getuigen onder ede horen, een huiszoeking vorderen of uitlevering van stukken bevelen. Alle getuigen worden door de officier van justitie gehoord en eventueel ook door leden van de jury. Aan de getuige is het toegestaan buiten de raadkamer van de *Grand Jury* met zijn advocaat te overleggen. Daarnaast kan de getuige een beroep doen op de exceptie dat hij zichzelf niet hoeft te belasten. Indien de officier van justitie toch een verklaring wil, bestaat de mogelijkheid tot het invoeren van immuniteit (de gegeven verklaring mag dan niet worden gebruikt tegen de persoon die hem heeft afgelegd).

Het onderzoek is geheim en iedere betrokkene, zowel de leden van de *Grand Jury* als de gehoorde getuigen, is verplicht tot geheimhouding. Ook het aldus verzamelde bewijsmateriaal is gedurende het onderzoek niet voor andere doeleinden te gebruiken. Na afloop van het onderzoek wordt dit weer vrijgegeven.

---

¹⁾ *United States v. Calandra*, 414 U.S. 338, 343 (1974).

2. Enkele kenmerkende verschillen met het Nederlandse stelsel

Naast deze opvallende kenmerken van het Amerikaanse systeem zijn er meerdere opvallende verschillen. Beschouwingen over buitenlands recht dienen kennis op te leveren die voor Nederlandse juristen interessant is. Dit is slechts dan het geval, indien de informatie omtrent het vreemde rechtssysteem kan worden gerelateerd aan de basiskenmerken van het eigen recht. Toegepast op het onderwerp van dit boek, betekent dit dat de maatregelen die in de Verenigde Staten worden getroffen ter bestrijding van de georganiseerde en financieel lucratieve criminaliteit alleen goed op waarde kunnen worden geschat indien die maatregelen worden belicht tegen de achtergrond van de basisstructuur van het Amerikaanse straf- en strafprocesrecht. Daarom wordt in deze inleiding nader ingegaan op enkele wezenlijke verschillen met de uitgangspunten van het Nederlandse stelsel. Voorbeeldsgewijs worden vijf significante problemen besproken.

2.1 *Procedure*

Het eerste punt betreft de aard van de strafrechtelijke procedure. Bedacht moet worden dat de Amerikanen een zuiver accusatoir stelsel hanteren. Dit houdt in dat de tegenspraak – de contradictoire behandeling – tot ordenend principe van het geding is verheven. Gedurende alle fasen van het proces vindt er een echte rechtsstrijd plaats. Overigens is het vooronderzoek van andere betekenis dan in Nederland het geval is. Het zwaartepunt van het proces ligt bij het openbaar eindonderzoek. Daar moet alle bewijsmateriaal worden geproduceerd, in de zwaarste zaken ten overstaan van een jury. De rol van de rechter is in dit partijenproces beduidend anders dan in Nederland. Hij draagt niet de verantwoordelijkheid voor de waarheidsvinding; in plaats van regisseur is hij meer de arbiter die waarborgt dat het spel tussen partijen volgens de regels wordt gespeeld. Van vitaal belang is voorts dat er alleen een echt proces wordt gevoerd tegen ontkennende verdachten. In geval van een '*guilty plea*' vindt er geen gewone procedure plaats, maar wordt na een zogeheten '*sentence hearing*' bepaald welke sanctie moet worden opgelegd.

2.2 *Straftoemeting*

Daarmee is aangekomen bij een tweede punt van verschil met het Nederlandse stelsel: de invloed van richtlijnen omtrent de straftoemeting. Bij het bestrijden van financieel lucratieve criminaliteit door middel van voordeelsontneming in diverse varianten gaat het bij uitstek om het bepalen van de hoogte van de op te leggen sanctie. Welnu, in de Verenigde Staten heerst al langere tijd grote bezorgdheid omtrent de wijze waarop rechters hun discretionaire bevoegdheden

dienaangaande hanteren. Men is vooral beducht voor onderlinge verschillen en voor te grote mildheid bij de bestraffing. Teneinde zowel het ene als het andere risico uit te bannen is er een systeem van '*sentencing guidelines*' ingevoerd. Dit is een omvangrijk pakket richtlijnen waarin allerlei omstandigheden van het delict en van de dader met een bepaalde hoeveelheid punten worden gewaardeerd, waarna de marge voor een beslissing omtrent de op te leggen straf sterk wordt gereduceerd. Er kan worden vastgesteld dat deze richtlijnen om te beginnen de ruimte voor '*plea bargaining*' aanmerkelijk hebben beperkt. Voorts moet worden opgemerkt dat de rechterlijke macht in het geheel niet gelukkig is met dit omvangrijke pakket normen. De regels worden door hen gezien als een keurslijf dat hen dikwijls dwingt tot beslissingen die men in gemoede niet als rechtvaardig kan beschouwen. En ten slotte kan worden gesignaleerd dat de richtlijnen in de praktijk tot een hoger niveau van bestraffing hebben geleid. Uniformering geeft kennelijk een opwaartse druk in het repressieve systeem.

2.3 *Mens rea*

Een derde factor die de aandacht trekt wordt gevormd door de rol van de subjectieve delictsbestanddelen in het Amerikaanse strafrecht. In Nederland geeft het bewijs voor *dolus* of *culpa* doorgaans geen aanleiding tot onoverkomelijke problemen. Met name de constructie van voorwaardelijke opzet – en de toerekening van een bepaalde geestesgesteldheid op grond van uitwendige omstandigheden – leidt er toe dat het systeem tamelijk vlot werkt. In de Amerikaanse literatuur en rechtspraak is er daarentegen veel meer kritische aandacht voor de betekenis van de feitelijke wilsrichting van verdachten.¹⁾ De eis van *mens rea* is op verschillende manieren uitgewerkt of neergelegd in diverse delictsomschrijvingen en speelt dus steeds een centrale rol. Voor opsporingsambtenaren betekent dit dat zij rechtstreekse informatie moeten achterhalen omtrent de feitelijke bedoelingen van verdachten op het moment van handelen. Bijvoorbeeld: voor het bewijs van samenspanning en in relatie tot uiteenlopende delicten uit de *Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act (RICO)* is dit onmisbaar. Een gevolg van deze stand van zaken is onder meer dat het stelsel van dwangmiddelen moet zijn ingericht op het boven tafel krijgen van betrouwbare informatie omtrent de beweegredenen van verdachten. Hiermee wordt aangekomen op een vierde punt van verschil met het Nederlandse strafrecht.

---

¹⁾ Wel kan op grond van de leerstukken '*deliberate ignorance*' en '*wilful blindness*' een soort voorwaardelijk opzet worden aangenomen.

2.4 Opsporingsmethoden

In de Verenigde Staten worden sommige zeer ingrijpende opsporingsmethoden en dwangmiddelen intensiever toegepast dan bij ons voor aanvaardbaar wordt gehouden. Als voorbeelden kunnen infiltratie en het plaatsen van af luisterapparatuur worden genoemd. Infiltratie vindt veelvuldig plaats en kan langdurig zijn. De kern en het uiteindelijke doel van deze opsporingsmethode is dat de incriminerende handeling van de verdachte op videoband wordt vastgelegd; dit hangt uiteraard weer samen met de centrale rol van het onmiddellijkheidsbeginsel tijdens het onderzoek ter terechtzitting.

De combinatie van beeld en geluid levert de meest betrouwbare informatie op omtrent de bedoelingen van de misdadiger, hetgeen volgens de Amerikanen het belangrijkste voordeel is van deze werkwijze. Het zelfde geldt voor het gebruik van af luisterapparatuur (*bugging*). In de Verenigde Staten wordt in brede kring de overtuiging gedeeld dat de telefoontap tekort schiet in de strijd tegen de georganiseerde misdaad. Naar verluidt, worden nauwelijks nog voor opsporingsambtenaren interessante gesprekken per telefoon gevoerd, omdat iedereen de kwetsbaarheid van dat communicatiemiddel kent en daar rekening mee houdt. Bewijs van afspraken (samenspanning), bewijs van intenties en bewijs van structurele patronen van samenwerking kan dan alleen worden verkregen door mensen in hun kantoor en privé-vertrekken af te luisteren met technisch hoogwaardige hulpmiddelen. Het is niet ongebruikelijk dat ambtenaren maandenlang bezig zijn om zich ongemerkt toegang te verschaffen tot dergelijke ruimten om daar een microfoon te installeren. Het zijn praktijken als deze die in het algemeen tamelijk ver afstaan van het beeld dat de Nederlandse rechtshandhaving te zien geeft en die steeds in de beschouwing moeten worden betrokken wanneer gebruik wordt gemaakt van de Amerikaanse ervaring op het gebied van de voordeelsontneming.

2.5 Samenloop

De vijfde en als laatste te signaleren bijzonderheid betreft de Amerikaanse neiging tot 'stapelen' van strafrechtelijke aansprakelijkheden. In de navolgende hoofdstukken zal gedetailleerde informatie worden verschaft over de belangrijkste delictsomschrijvingen op dit terrein. Waar het op deze plaats om gaat, is te constateren dat na een in samenwerking met anderen gepleegd en voltooid delict met groot materieel gewin, doorgaans een ruime keuzemogelijkheid bestaat ter zake van het strafrechtelijk verwijt dat zal worden gemaakt. De vervolging kan namelijk veelal worden gebaseerd op hetzij het gepleegde delict, hetzij de samenspanning daartoe, eventueel apart strafbaar gestelde voorbereidingshandelingen, of op de omgang met rekenen (*money laundering*). Ook deze materieelrechtelijke stand van zaken moet weer vooral worden begrepen

tegen de eerder geschetste procesrechtelijke achtergrond. Bewijsrechtelijke overwegingen spelen een vaak doorslaggevende rol bij de keuze van de precieze beschuldiging. De bepaling die de minste bewijsproblemen oplevert kan zich in de praktijk dan gemakkelijk ontwikkelen tot wat wordt genoemd een *'prosecutors darling'*.

Het aanstippen van deze structuurverschillen tussen het Amerikaanse en het Nederlandse stelsel bepaalt mede het perspectief van waaruit de buitenlandse ervaringen worden waargenomen en gewaardeerd. In het navolgende onderdeel van deze inleiding wordt nader ingegaan op de vormen van financieel lucratieve criminaliteit die met de hier beschreven instrumenten worden bestreden.

3. De toepassing van het Amerikaanse systeem op financieel lucratieve criminaliteit

Rechtshandhaving op het gebied van financieel lucratieve criminaliteit heeft in de Verenigde Staten een (veel) langere historie dan in Nederland. Het is daarom interessant te bezien op welke wijze dit specifieke gedeelte van het recht wordt toegepast, niet alleen ter bestrijding van de 'klassieke' vormen van financieel lucratieve criminaliteit – bijvoorbeeld de handel in verdovende middelen of wapens, afpersing, bankovervallen, *etc.* – maar ook met betrekking tot wat wel genoemd wordt 'witte boorden-criminaliteit' of vormen van (georganiseerde) fraude. Ter illustratie het volgende. In het *International Narcotics Control Strategy Report* van het *Department of State* (april 1993) komt de volgende passage voor:

'It is now more and more difficult to differentiate between drug-related money laundering and other forms of illegal money movements such as financial crimes, securities fraud, bankruptcy fraud, and illegal telemarketing, all of which are fertile ground for money laundering'.

De bestrijding van de georganiseerde criminaliteit begon met name op de 'klassieke' vormen. In 1970 werden de *Organized Crime Control Act (OCCA)* en de *Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act (RICO)* aangenomen. Deze wetten waren gericht op het strafbaarstellen van aan georganiseerde misdaad in het algemeen en aan het witwassen van geld in het bijzonder ten grondslag liggende delicten en op het inbeslagnemen van met of door middel van het delict verkregen voordeel. Deze wet paste goed in het tijdsbeeld van de zestiger en zeventiger jaren: de *war on drugs* bereikte in die tijd zijn hoogtepunt.

Pas gedurende de tachtiger jaren groeide het besef dat ook andere vormen van criminaliteit financieel zeer lucratief konden zijn. De wetgever begon zich meer te richten op het aldus illegaal verkregen voordeel dan op de onderliggende strafbare feiten.

Zo werd in 1984 de *Comprehensive Crime Control Act (CCCA)* in deze zin ingrijpend gewijzigd, waardoor de toepassing van de *RICO*-bepalingen iets eenvoudiger werd. Nog steeds moet echter sprake zijn van (i) '*a pattern of racketeering activity*' en (ii) '*enterprise*'. Met betrekking tot het criterium 'een patroon van georganiseerde criminele activiteiten' is het niet voldoende dat er van twee (of meer) op zich zelf staande misdrijven sprake is; er moet ten eerste een verband bestaan tussen deze misdrijven en, ten tweede, er moet sprake zijn van (een dreiging van) een min of meer continu proces van criminele activiteiten.¹⁾ Ook leidde het boven genoemde besef in 1986 tot het aannemen van de *Money Laundering Control Act (MLCA)*. In deze wet wordt het witwassen van geld strafbaar gesteld (als een zelfstandig strafbaar feit en niet, zoals in Nederland, als een vorm van begunstiging) en wordt voorzien in sancties die zwaarder zijn dan eventueel op de onderliggende delicten kunnen worden gesteld. Teneinde ook het in het buitenland behaalde voordeel, dat in de Verenigde Staten wordt witgewassen, onder het bereik van de wetgeving te brengen alsmede om de vervolgende instanties meer middelen te verschaffen in de strijd tegen het witwassen werd in 1992 de *Annunzio-Wylie Anti-Money Laundering Act* van kracht. Deze laatste wet bracht tevens een aantal amendementen met zich mee op de reeds in 1970 tot stand gekomen *Currency and Foreign Transactions Reporting Act*.²⁾ Deze wet legt financiële instellingen de verplichting op om transacties die een waarde behelzen van ten minste \$ 10,000 middels een speciaal daartoe ontwikkeld formulier te rapporteren aan de *Internal Revenue Service (IRS)*. Men probeerde een ontwikkeling op gang te brengen die ertoe moest leiden dat de *IRS* niet langer aan de hand van de door de rapportage verkregen informatie op het spoor zou komen van criminele activiteiten waarmee financieel voordeel werd behaald, maar zich meer zou kunnen gaan richten op het illegaal verkregen voordeel en, vooral, op het witwassen hiervan.

Door de langere historie en de daarmee gepaard gaande grotere ervaring in de Verenigde Staten op het gebied van het opsporen en vervolgen van financieel lucratieve criminaliteit is het zeer leerzaam de Amerikaanse ervaringen te reflecteren op het Nederlandse systeem. Niet alleen valt op een verschil in de

---

¹⁾ Het Nederlandse strafrecht kent dergelijke strikte eisen niet bij bijvoorbeeld de toepassing van de artikelen 46 of 140 Sr.

²⁾ Deze wet geniet meer bekendheid als '*Bank Secrecy Act*' (*BSA*).

wijze van strafbaarstelling van financieel lucratieve criminaliteit – het strafbaarstellen van witwassen in Nederland als heling kent zijn beperkingen ¹⁾ – maar zeker ook een verschil in de wijze van sanctioneren. Het Amerikaanse systeem kent naast de strafrechtelijke sancties, met alle bewijstechnische problemen van dien, ook de *civil sanctions* (te vergelijken met onze administratieve sancties), waarvoor een veel lagere bewijsdrempel geldt. Soms gaan echter de Nederlandse bepalingen veel verder dan de Amerikaanse. De delictsomschrijvingen die wij gebruiken om georganiseerde misdaad (artikel 140 Sr), witwassen van geld (artikelen 416-417bis Sr) en het voorbereiden van een misdrijf (artikel 46 Sr) strafbaar te stellen, kennen minder bestanddelen en zijn, ten gevolge daarvan, vaak gemakkelijker te bewijzen.

Zowel van elkaars voordelen als van elkaars nadelen kan worden geleerd, ondanks de grote verschillen in de beide (rechts-)systemen. Een belangrijke factor waar Nederland rekening mee dient te houden is het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM), een verdrag dat grenzen stelt aan bijvoorbeeld de toepassing van *civil sanctions* op een strafbaar feit. Maar ook binnen de door dit Verdrag aangegeven marges gaat Nederland langzaam in de richting van de Verenigde Staten. Als vervolg op de reeds enigszins civielrechtelijk van aard zijnde Wet van 10 december 1992 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering en enkele andere wetten ter verruiming van de mogelijkheden tot toepassing van de maatregel van ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel en andere vermogenssancties (Pluk Ze) komt er wellicht een wel zeer civielrechtelijke en met de Amerikaanse *in rem*-procedure te vergelijken mogelijkheid crimineel vermogen te ontnemen: de Wet confiscatie crimineel vermogen. ²⁾ De rechtbank Amsterdam heeft in een beschikking van 4 januari 1994 hier reeds een voorschot op genomen. ³⁾ Over en weer kan voordeel worden opgedaan van elkaars expertise, met name op het terrein van de bestrijding van financieel lucratieve criminaliteit.

---

¹⁾ Zie hierover Hoofdstuk 6 (De bestrijding van het witwassen van geld).

²⁾ TK 1993-1994, 23 777.

³⁾ Arr. rechtbank Amsterdam, parketnr. 93-01-7150-158.